

Senojo Vilniaus architektūra

Mečislovo Sakalausko fotografijose

Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2013

UDK 72(474.5-25)(084)

Sa84

Knygos leidimą parėmė:

Kultūros paveldo departamentas prie LR kultūros ministerijos

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Tekstų autorė Morta Baužienė

Knygos dailininkas Martynas Gintalas

Redaktorė Ramunė Žemgulytė

Viršelyje: Senamiestis iš Bernardinų bažnyčios varpinės

© Mečislovas Sakalauskas, 2013

© Morta Baužienė, tekstai, 2013

© Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2013

Vilniaus dailės akademijos leidykla

Dominikonų g. 15, LT-01131

www.leidykla.vda.lt

Spausdino UAB BALTO

Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Tiražas 500 egz.

ISBN 978-609-447-104-9

Turinys

Mečislovo Sakalausko Vilnius / 7

Aplink Katedros aikštę / 28

Pilies ir Bernardinų gatvėmis link Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčių / 46

Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios ansamblis. Literatų, Pilies gatvių namai / 76

Senojo Vilniaus universiteto ansamblis / 94

Didžiosios, Savičiaus, Stiklių gatvių architektūros paminklai / 120

Vingiuotomis gatvėmis nuo Rotušės aikštės iki Rasų kapinių / 142

Aušros vartų gatvėje / 164

Aušros Vartų gatvės bazilijonų vienuolyno ir Rūdinkų gatvės karmelitų vienuolyno ansambliai / 178

Šv. Mikalojaus, Vokiečių, Trakų, Pylimo gatvių šventovės / 198

Vilniaus, Šv. Ignoto, Dominikonų gatvėse / 218

Prezidentūra, Tilto gatvė, Šv. Arkangelo Rapolo bažnyčia / 242

Didieji Verkiai / 264

Antakalnio trinitoriai / 280

„Pieta“ Nepriklausomybės atkūrimo aukoms ir Antakalnio barokas / 286

The architecture of Old Vilnius in the photographs by Mečislovas Sakalauskas / 302

Mečislovo Sakalausko Vilnius

Žymiausias XX a. antrosios pusės Vilniaus architektūros fotografas Mečislovas Sakalauskas visuomenei pristato dar vieną albumą, kurį pats vadina ataskaita Vilniui, padėka už tai, kad miestas jį priėmė, leido pasijusti savam, pamilti senamiesčio gatves, suprasti jo architektūrą. Albumą sudaro paties autoriaus pasirinkti gotikos, baroko bei klasicizmo ansambliai, keliolika įspūdingiausių istorizmo laikotarpio pastatų ir paskutiniųjų dviejų dešimtmečių paminklai. Iš naujosios – sovietinės – architektūros čia rasime tik Dailės parodų rūmus (dabar Šiuolaikinio meno centras). Daug dėmesio skiriama senamiesčio gatvių panoramoms, iš aukštumų atsiveriantiems vaizdams. Vartydami šį albumą, kelionę pradėsime Vilniaus pilių teritorijoje, išvaikščiosime svarbiausias senamiesčio gatves, užsuksime į didelių ansamblių kiemus, pasigrožėsime restauruotais interjerais, stabtelėsime priešais įspūdingiausius fasadus, iš aukštų bažnyčių bokštų žavėsimės senojo Vilniaus išskirtinumu. Autorius miesto svečią pasitinka Katedros aikštėje, aprodo jam pilių teritoriją, Pilies ir Didžiąją gatve veda pro svarbiausius architektūros paminklus. Užsuka į S. Skapo, Maironio, Literatų gatves, nuklysta į Rasų kapines. Į senamiestį sugrįžęs pro Aušros vartus, pasigėri visais šios miesto dalies ansambliais, sustoja prie Rūdninkų gatvės karmelitų, pranciškonų ir dominikonų vienuolynų, Evangelikų reformatų šventovės Pylimo gatvėje. Šv. Ignoto, Vokiečių, Tilto gatvėse aplanko bažnyčias, užsuka į namų kiemus, fiksuoja gatvių išklotines, viduramžių namų valdos gynybinę sieną. Į albumą sutilpo ne tik senamiesčio pastatai, bet ir svarbiausieji priemiesčių (Subačiaus, Kalvarijų, Antakalnio) ansambliai.

Žaliuoju tiltu perėjęs Nerį, M. Sakalauskas Kalvarijų gatvės pradžioje aplanko Šv. Arkangelo Rapolo bažnyčią ir vienuolyno namus bei buvusius Hiliaro Raduškevičiaus rūmus (Kalvarijų g. 1). Toliau nuvyksta prie Kalvarijų Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios, kad parodytų gražiausius jos pagrindinio fasado ir apsidės rakursus, užfiksuotų po sovietmečio griovimų išlikusias

The architecture of Old Vilnius in the photographs by Mečislovas Sakalauskas

The most outstanding photographer of Vilnius architecture in the second half of 20th century, Mečislovas Sakalauskas presents one more album of photographs which the author himself hails as a tribute to Vilnius and a sign of gratitude for being accepted and feeling welcome, falling in love with its streets and understanding its buildings.

Mečislovas Sakalauskas was born on 13th December 1928 in Barsukinė, a village in the Kėdainiai region. After being separated from his parents (they were deported to Siberia) and thus losing the possibility to study, he became employed at the Scientific Restoration Production Workshop in 1952, intertwining his life with photographing architecture. Part of this enterprise in 1969 was reorganised into the Monuments Restoration Institute and it was here where Sakalauskas worked for 40 years. In photographing a building, he would in a way accompany it into restoration and would meet it after the process. Gradually, shooting the Old Town became more than just a job, but a hobby as well. In his free time he walked down every Old Town street, dived into every courtyard, climbed the disused stairs of church towers laden with heavy equipment to capture panoramic views of the Old Town and to preserve the beauty of his beloved city for future generations.

For the album the author himself selected and arranged in a certain order the photographs of building complexes of varied architectural style, a few impressive buildings of the Historicism period and the buildings of the last two decades. The only building from the Soviet period included in the album is the Art Exhibition Centre (nowadays the Contemporary Art Centre). The oldest photos in the album were taken in 1961, the most recent ones are from 2011. The album includes many Old Town street panoramas and views visible from above. The author greets the reader at the Cathedral Square, unveils the territory of the Castles and takes the reader down Pilies